

Urząd Miejski w Koźienicach
26-900 Koźienice, ul. Parkowa 5

Telefon: 0486117100, fax: 0486142048, Nip: 812-10-00-724, Regon: 000523749, Teryt:1407053

Ad. 6.

Sprawozdanie z realizacji
„Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami
na lata 2011-2014”

za okres 2013 - 2014

Opracował:

Wydział Promocji, Kultury i Sportu
Urzędu Miejskiego w Koźienicach

Z up. BURMISTRZA
ZASTĘPCĄ BURMISTRZA
na Stalowych
M. Margorzata Bebelka

Urząd Miejski w Koźienicach
Wydział Promocji, Kultury i Sportu
26-900 Koźienice, ul. Parkowa 5

Koźienice 2015

Urząd Miejski w Koźienicach

26-900 Koźienice, ul. Parkowa 5

Telefon: 0486117100, fax: 0486142048, Nip: 812-10-00-724, Regon: 000523749, Teryt:1407053

Wstęp

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.) Gmina Koźienice posiada opracowany „Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2011 - 2014” (w skrócie GPOnZ), który został przyjęty Uchwałą Nr IX/46/2011 Rady Miejskiej w Koźienicach z dnia 31 marca 2011 roku i uzyskał pozytywną opinię Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Głównym celem opracowanego programu jest poprawa zachowania środowiska kulturowego oraz ustalenie rozwiązań organizacyjnych i finansowych, jak również edukacyjnych i wychowawczych, które mają doprowadzić do osiągnięcia tego celu. Program jest spójny ze Strategią Gminy Koźienice na lata 2008-2020.

Zadania określone w Programie realizowane są w wyniku działań władz samorządowych, zarówno prawnych (zapisy dotyczące ochrony zabytków w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, utworzenie Gminnej Ewidencji Zabytków), jak i finansowych (przeznaczenie środków z budżetu gminy na ochronę zabytków), wspólnie z Mazowieckim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, a także z właścicielami i posiadaczami obiektów, parafiami, organizacjami pozarządowymi i lokalnymi stowarzyszeniami.

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami burmistrz sporządza co dwa lata sprawozdanie z realizacji programu, które przedstawia radzie gminy (radzie miejskiej). W oparciu o przytoczony przepis sporządzone zostało sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami za okres minionych dwóch lat (tj. od 31.03.2013 r. do 31.12.2014 r.).

Urząd Miejski w Koźienicach

26-900 Koźienice, ul. Parkowa 5

Telefon: 0486117100, fax: 0486142048, Nip: 812-10-00-724, Regon: 000523749, Teryt:1407053

Podstawowe założenia „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2011-2014”

Podstawowe założenia i zadania Programu zawarte są w 8 celach strategicznych:

- CEL STRATEGICZNY 1
Dbłość o stan zachowania zabytków będących własnością miasta.
- CEL STRATEGICZNY 2
Wykorzystanie środków prawnych i organizacyjnych dla zabezpieczenia obiektów zabytkowych.
- CEL STRATEGICZNY 3
Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych przeznaczonych na opiekę nad zabytkami.
- CEL STRATEGICZNY 4
Ustalenie zasad współpracy z właścicielami zabytków, które przyczynią się do poprawy stanu zachowania zabytków.
- CEL STRATEGICZNY 5
Włączenie społeczności lokalnej w działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego.
- CEL STRATEGICZNY 6
Poszerzanie wiedzy na temat środowiska kulturowego gminy Koźienice.
- CEL STRATEGICZNY 7
Wyeksponowanie oraz promowanie zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego.
- CEL STRATEGICZNY 8
Popieranie działań zmierzających do wykorzystania i właściwej adaptacji obiektów zabytkowych dla potrzeb turystyki i usług.

Urząd Miejski w Koźienicach

26-900 Koźienice, ul. Parkowa 5

Telefon: 0486117100, fax: 0486142048, Nip: 812-10-00-724, Regon: 000523749, Teryt: 1407053

Realizacja Programu w latach 2013-2014

---

1. Dbalność o stan zachowania zabytków będących własnością gminy.

Za jeden z zasadniczych celów strategicznych Programu uznano dbalność o stan zachowania zasobów dziedzictwa kulturowego, których jesteśmy właścicielem bądź zarządcą. Zabytki te możemy podzielić na:

- zabytki nieruchome - wpisane do rejestru wojewódzkiego konserwatora zabytków oraz Gminnej Ewidencji Zabytków,
- zabytki ruchome - wpisane do rejestru wojewódzkiego konserwatora zabytków oraz zgromadzone w Muzeum Regionalnym w Koźienicach,
- stanowiska archeologiczne.

Zabytki nieruchome, których jesteśmy właścicielem lub którymi zarządzamy to:

1) zabytki wpisane do rejestru wojewódzkiego:

- położone w m. Koźienice
  - zespół pałacowo-parkowy z XVIII-XIX-XX wieku,
  - willa, ul. Kochanowskiego 22 (ob. biblioteka),
  - cmentarz żydowski z XVI-XX wieku,
  - cmentarz rodziny Dehnów z pierwszej poł. XIX wieku,
- położone w m. Stary Chinów
  - cmentarz ewangelicko-augsburski z 1940-1944 r.,
- położone w m. Świerże Górne
  - cmentarz wojenny z I wojny światowej,

Urząd Miejski w Koźienicach

26-900 Koźienice, ul. Parkowa 5

Telefon: 0486117100, fax: 0486142048, Nip: 812-10-00-724, Regon: 000523749, Teryt:1407053

2) oraz zabytki wpisane wyłącznie w GEZ:

- położone w m. Koźienice
  - kapliczka przydrożna, ul. Hamernicka,
  - kapliczka przydrożna, ul. Warszawska,
  - kapliczka przydrożna, ul. Lubelska,
  - cmentarz wojenny w obrębie cmentarza rzymsko-katolickiego,
- położone w m. Wólka Tyrzyńska
  - budynek szkoły podstawowej.

Co roku w budżecie gminy, w dziale 921, rozdział 92120 – *Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami* zapewnione są środki finansowe na działania związane z ochroną dziedzictwa kulturowego, z przeznaczeniem na remonty konserwatorskie obiektów będących własnością gminy Koźienice.

Priorytetem naszej działalności w tym zakresie są zabytki wchodzące w skład zespołu pałacowo-parkowego, zarówno w kwestii renowacji, pielęgnacji, jak i zagospodarowania terenu. Z tych powodów w II połowie roku 2013 sfinalizowano przyjęte w budżecie gminy do realizacji zadanie pod nazwą „*Renowacja zabytkowej oficyny, budynku wieży, zbiornika fontanny w Zespole Pałacowo-Parkowym w Koźienicach*”. Na roboty prowadzone w tym zakresie wydatkowano w roku 2013 kwotę 875 794,46 zł. Na prowadzone w tym okresie prace składało się przebudowanie sieci centralnego ogrzewania w budynku zabytkowej oficyny i w budynku wieży – Muzeum, przebudowanie sieci centralnego ogrzewania w budynku zabytkowej oficyny i w budynku wieży – Urząd Stanu Cywilnego i Biuro Rady Miejskiej, przebudowanie sieci centralnego ogrzewania w budynku zabytkowej oficyny i w budynku wieży – wieża. Oprócz tego prowadzono remont dachu zabytkowej oficyny w Zespole Pałacowym w Koźienicach, którego charakterystyka przedstawia się następująco:

Urząd Miejski w Koźienicach

26-900 Koźienice, ul. Parkowa 5

Telefon: 0486117100, fax: 0486142048, Nip: 812-10-00-724, Regon: 000523749, Teryt:1407053

- remont kominów,
- remont konstrukcji drewnianej wieźby dachowej,
- wymiana poszycia, obróbek blacharskich i pokrycia dachu,
- wykonanie instalacji odgromowej,
- renowacja lukarn,
- renowacja oryginalnej kutej kraty żelaznej,
- wymiana i wykonanie nowych ofasowań na istniejących i odtworzonych elementach architektonicznych dachu,
- renowacja i odtworzenie dekoracji sztukatorskich i elementów architektonicznych,
- renowacja tynków elewacyjnych,
- wymiana instalacji, w tym elektrycznej i sanitarnej, zlokalizowanych na poddaszu z ich wyprowadzeniem poniżej stropu wraz z robotami remontowo-budowlanymi związanymi z wyprowadzeniem instalacji z poddasza.

Wszystkie prace w obrębie zespołu pałacowo-parkowego były i są prowadzone wg dokumentacji zatwierdzonej przez Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Ponadto na bieżąco są również prowadzone prace związane z utrzymaniem parku przypałacowego oraz cmentarzy wojennych. W okresie sprawozdawczym w ramach tego działania w parku stale prowadzono prace pielęgnacyjne polegające na koszeniu trawy, utrzymaniu drzew, utrzymaniu małej architektury (ławki, kosze). Natomiast na cmentarzach wojennych prowadzono prace mające na celu bieżące utrzymanie czystości i porządku. W latach 2013- 2014 na ten cel łącznie wydano środki w wysokości: 28 855,90 zł.

Ochroną dóbr kultury zwłaszcza w zakresie zabytków ruchomych zajmuje się również Muzeum Regionalne w Koźienicach im. prof. Tomasza Mickockiego. Zgodnie ze swoim statutem Muzeum gromadzi i przechowuje dobra

Urząd Miejski w Koźienicach

26-900 Koźienice, ul. Parkowa 5

Telefon: 0486117100, fax: 0486142048, Nip: 812-10-00-724, Regon: 000523749, Teryt:1407053

kultury z zakresu etnografii, archeologii, historii, sztuki. Na bieżąco kataloguje zbiory i dokonuje naukowych opracowań zgromadzonych muzealiów. Zabezpiecza i konserwuje eksponaty oraz, w miarę możliwości, zabezpiecza stanowiska archeologiczne. Na koniec roku 2014 zbiory Muzeum Regionalnego obejmowały 2442 muzealia (w tym kolekcje i zbiory obejmujące więcej niż jeden eksponat). W okresie sprawozdawczym Muzeum zakupiło i pozyskało w formie darowizny 53 sztuki eksponatów.

Na działalność statutową Muzeum Regionalne w Koźienicach im. prof. Tomasza Mikockiego otrzymało z budżetu gminy środki finansowe w wysokości 754 500,00 zł w roku 2013 oraz 795 000,00 zł w roku 2014.

Realizując cele Programu stale pamiętamy, iż nadrzędnym priorytetem jest zahamowanie procesów degradacji zabytków i obiektów o wartościach historycznych, znajdujących się w granicach naszej gminy. Dlatego też realizując ten cel uznaliśmy, iż najskuteczniejszym sposobem zachęcającym innych właścicieli zabytków (osoby prywatne i instytucje) do jego realizacji jest pokazanie własnego pozytywnego działania w tym zakresie. Mamy nadzieję, iż przyjęte przez samorząd rozwiązania prawne (Uchwała Nr XXII/201/2012 Rady Miejskiej w Koźienicach z dnia 30 sierpnia 2012 r. w sprawie zasad udzielania i rozliczania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze Gminy Koźienice) zachęcą innych właścicieli zabytków do naśladownictwa w tym zakresie.

2. Wykorzystanie środków prawnych i organizacyjnych dla zabezpieczenia obiektów zabytkowych.

Jednym z zadań Programu mającym na celu lepsze poznanie historii poszczególnych zabytków, jak również określenia ich stanu zachowania w związku z ustaleniem właściwego zakresu ich ochrony i konserwacji, jest

Urząd Miejski w Koźienicach

26-900 Koźienice, ul. Parkowa 5

Telefon: 0486117100, fax: 0486142048, Nip: 812-10-00-724, Regon: 000523749, Teryt:1407053

prorowadzenie dokumentacji dziedzictwa kulturowego. Podstawowym działaniem dokumentacyjnym wynikającym z zadań własnych gminy jest prowadzenie i aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków (GEZ), oraz sporządzanie kart adresowych zabytku wraz z informacją o jego stanie zachowania. Od 2011 r. Gmina prowadzi GEZ w oparciu o program przygotowany przez Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków (ob. Narodowy Instytut Dziedzictwa). Gminna Ewidencja Zabytków jest również dostępna w wersji elektronicznej na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Koźienicach (www.kozienice.pl).

Ponadto jesteśmy w stałym kontakcie z władzami konserwatorskimi, gdzie na bieżąco są wymieniane informacje na temat stanu zachowania zabytków na naszym terenie. W okresie sprawozdawczym, w dniu 16 czerwca 2014 roku, skierowany został wniosek do władz konserwatorskich o wpisanie do rejestru zabytków woj. mazowieckiego kolumny znajdującej się na terenie zabytkowego zespołu pałacowo-parkowego w Koźienicach. Postępowanie zakończyło się wydaniem przez Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków decyzji nr 974/2014 w sprawie wpisania zabytku do rejestru zabytków. Konserwator orzekł o wpisaniu do rejestru zabytków ruchomych województwa mazowieckiego pomnika upamiętniającego narodziny króla Zygmunta I Starego w Koźienicach ze względu na czas powstania (XVI w.), zachowane tablice z inskrypcjami i wizerunkami, bogatymi w treści ideologiczne, religijne i intelektualne, świadczącymi o wysokiej kulturze renesansowej w Polsce oraz pierwszorzędne miejsce jakie zajmuje ten obiekt w tradycji i kulturze Koźienic, gdzie często przebywali władcy polscy z dynastii jagiellońskiej – stanowi wybitny dokument historii nie tylko lokalnej czy regionalnej, ale i państwowej, będąc jednocześnie jednym z najstarszych świeckich pomników istniejących w Polsce.

W okresie objętym sprawozdaniem wyjaśnieniu uległa też zapoczątkowana w I połowie 2013 r. kwestia dawnej manufaktury, położonej w Koźienicach przy ul. Hamernickiej 43. Za pośrednictwem podległej jednostki - Mu-

Urząd Miejski w Koźienicach

26-900 Koźienice, ul. Parkowa 5

Telefon: 0486117100, fax: 0486142048, Nip: 812-10-00-724, Regon: 000523749, Teryt:1407053

zeum Regionalnego w Koźienicach - oraz w porozumieniu z właścicielem, skierowano wówczas wnioski do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Warszawie, Delegatura w Radomiu o przeprowadzenie wizji lokalnej budynku hamerni, w celu wydania opinii przez Narodowy Instytut Dziedzictwa w sprawie stanu technicznego więźby dachowej obiektu, która groziła zawaleniem. Postępowanie administracyjne zakończyło się stwierdzeniem, iż budynek dawnej hamerni w Koźienicach nie przedstawia wystarczających wartości, które uzasadniałyby jego wpis do rejestru zabytków, jakkolwiek obiekt ten jako zabytek gminny powinien być objęty ochroną poprzez miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego z uwagi na wartość naukową ograniczoną do formy i bryły budynku przemysłowego z fragmentami konstrukcji dawnego budynku hamerni z XVIII w. Jednocześnie z uwagi na zły stan techniczny przedmiotowego obiektu zalecono wykonać w trybie pilnym jego inwentaryzację architektoniczno-budowlaną oraz badania architektoniczne (obowiązek ten spoczywa na właścicielu obiektu znajdującego się w Gminnej Ewidencji Zabytków).

Pod koniec 2013 roku, w nawiązaniu do wniosku Komisji Edukacji, Kultury, Sportu, Turystyki i Promocji Rady Miejskiej w Koźienicach, zwrócono się też do Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Delegatura w Radomiu, o wyrażenie opinii na temat możliwości odbudowy ogrodzenia wokół cmentarzyka rodziny Dehnów w parku miejskim w Koźienicach. Na podstawie zaleceń pokontrolnych, wydanych przez Konserwatora Zabytków po dokonaniu oględzin wspomnianego obiektu, Gmina Koźienice otrzymała pozytywną opinię co do wykonania rekonstrukcji żeliwnego ogrodzenia wokół cmentarzyka, na podstawie zachowanych fragmentów oraz ikonografii. Prace rekonstrukcyjne mają się zakończyć do dnia 31 grudnia 2015 roku.

Pośredni wpływ na odpowiednie utrzymanie obiektów zabytkowych, bądź obiektów o wartościach kulturowych (m.in. dobra kultury współczesnej), oraz poprawę ich stanu zachowania mają ustalenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Plany te swoje źródła czerpią

Urząd Miejski w Koźienicach

26-900 Koźienice, ul. Parkowa 5

Telefon: 0486117100, fax: 0486142048, Nip: 812-10-00-724, Regon: 000523749, Teryt:1407053

z przyjętego w 2008 roku „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Koźienice”. Zawarte w studium zasady ochrony konserwatorskiej są przestrzegane przy uchwalaniu planów miejscowych. W okresie sprawozdawczym Rada Miejska w Koźienicach uchwaliła jeden miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego oraz przystąpiła do sporządzenia trzech kolejnych.

3. Współpraca z właścicielami zabytków, mająca na celu poprawę stanu zachowania zabytków.

W dniu 30 sierpnia 2012 roku Rada Miejska w Koźienicach podjęła Uchwałę Nr XXII/201/2012 r. w sprawie zasad udzielania i rozliczania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze Gminy Koźienice. Tym samym zostały stworzone ramy prawne umożliwiające przyznawanie dotacji z budżetu gminy na prace poprawiające stan zachowania obiektów zabytkowych.

Uchwała ta miała również na celu stworzenie zachęty finansowej zmierzającej do poprawy stanu zachowania zabytków dla właścicieli obiektów wpisanych do rejestru zabytków, jak również tworzenie przyjaznych warunków współpracy z właścicielami obiektów zabytkowych dla zapewnienia właściwej opieki nad nimi. Przyjęta uchwała określiła:

- warunki ubiegania się o dotację na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków i niestanowiącym własności Gminy Koźienice;
- rodzaj danych i informacji, które należy zawrzeć we wniosku o dotację;
- tryb postępowania z wnioskiem o udzielenie dotacji;
- postanowienia, jakie winna zawierać umowa o udzielenie dotacji;
- zasady rozliczania dotacji, kontroli rozliczenia i zwrotu dotacji do bu-

Urząd Miejski w Kozienicach

26-900 Kozienice, ul. Parkowa 5

Telefon: 0486117100, fax: 0486142048, Nip: 812-10-00-724, Regon: 000523749, Teryt:1407053

dżetu Gminy Kozienice;

- sposób ewidencjonowania i upowszechniania informacji o udzielonych dotacjach.

Składanie wniosków odbywa się w terminie do dnia 30 września każdego roku poprzedzającego rok przyznania dotacji, bądź też bez zastosowania tego terminu w przypadku, gdy wnioskodawca ubiega się o dotację na prace interwencyjne wynikające ze stanu zagrożenia zabytku lub zagrożenia katastrofą budowlaną. Po raz pierwszy środki finansowe na realizację zadań przewidzianych w uchwale zostały określone w budżecie gminy na 2013 rok: Dział 921 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, Rozdział 92120 Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami, Paragraf 2720 „Dotacje celowe z budżetu na finansowanie i dofinansowanie prac remontowych i konserwatorskich obiektów zabytkowych przekazane jednostkom niezaliczanym do sektora finansów publicznych”, a ich wysokość wyniosła 150 000,00 zł. Na ten rok jednak nie wpłynął żaden wniosek o udzielenie dotacji.

Na rok 2014 zapisano w budżecie gminy środki na ww. dotacje w wysokości 100 000,00 zł. Pierwszym złożonym wnioskiem o dotację z budżetu Gminy Kozienice był wniosek Rzymsko-Katolickiej Parafii pw. Najświętszego Serca Jezusowego i św. Leonarda w Brzeźnicy, gm. Kozienice. Wpłynął on do Urzędu Miejskiego w Kozienicach w dn. 18 listopada 2013 roku i został rozpatrzony pozytywnie z uwagi na konieczność niezwłocznego przeprowadzenia prac remontowych związanych z wymianą pokrycia dachowego, wynikających ze stanu zagrożenia zabytku, tj. kościoła parafialnego pw. Najświętszego Serca Jezusowego i św. Leonarda w Brzeźnicy, wpisanego do rejestru zabytków byłego województwa radomskiego, ob. teren woj. mazowieckiego, prawomocną decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Radomiu pod nr rej.: 282/A/85 dnia 1 marca 1985 roku. Kwota wnioskowana ze środków Gminy Kozienice została określona na 78 500,00 zł.

Urząd Miejski w Koźienicach

26-900 Koźienice, ul. Parkowa 5

Telefon: 0486117100, fax: 0486142048, Nip: 812-10-00-724, Regon: 000523749, Teryt:1407053

Uchwałą Nr XLII/444/2014 Rady Miejskiej w Koźienicach z dnia 27 marca 2014 r. w sprawie przyznania dotacji Rzymsko – Katolickiej Parafii pw. Najświętszego Serca Jezusowego i św. Leonarda w Brzeźnicy w Gminie Koźienice na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków przyznano parafii z budżetu Gminy Koźienice dotację w kwocie 78 500 złotych. Zakres prac przy obiekcie zabytkowym, na wykonanie których przyznano dotację, objął remont dachu kościoła wraz z wymianą pokrycia dachowego oraz pozostałe prace zgodnie z załączoną do wniosku dokumentacją budowlaną. Dotacja została przekazana parafii w roku budżetowym 2014. Szczegółowe warunki i termin przekazania dotacji oraz sposób i termin jej rozliczenia określone zostały w umowie dotacji nr 1/Z/2014, którą Gmina Koźienice podpisała z Rzymsko – Katolicką Parafią pw. Najświętszego Serca Jezusowego i św. Leonarda w Brzeźnicy w dniu 3 kwietnia 2014 roku. Prace w zaplanowanym zakresie robót budowlanych zostały wykonane w całości, co znalazło potwierdzenie w protokole odbioru końcowego oraz kosztorysie powykonawczym. Zakres robót budowlanych związanych z realizacją zadania obejmował: rozebranie pokrycia dachowego, remont kominów, remont konstrukcji dachu, wykonanie pokrycia dachowego, oczyszczenie parapetów, demontaż instalacji odgromowej, wykonanie nowej instalacji odgromowej, wykonanie instalacji odgromowej na wieży kościoła, wykonanie instalacji ochrony przeciwprzepięciowej, roboty elektryczne związane z remontem budynku.

Drugim wnioskiem o ww. dotacje, który wpłynął do Urzędu Miejskiego w Koźienicach, był wniosek Rzymsko – Katolickiej Parafii pw. Św. Katarzyny w Ryczywole w Gminie Koźienice. Został on złożony w dn. 30 września 2014 roku i objął swym zakresem prace przy kościele parafialnym pw. św. Katarzyny w Ryczywole, wpisanym do rejestru zabytków byłego województwa radomskiego, ob. teren woj. mazowieckiego, prawomocną decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Radomiu pod nr rej.: 439/A/90 dnia 16 listopada 1990 roku. Kwota wnioskowana ze środków Gminy Koźienice zosta-

Urząd Miejski w Koziencicach

26-900 Koziencice, ul. Parkowa 5

Telefon: 0486117100, fax: 0486142048, Nip: 812-10-00-724, Regon: 000523749, Teryt:1407053

ła określona na 108 000,00 zł, a prace dofinansowane za jej pośrednictwem miałyby obejmować remont dachu kościoła (wymiana mocowania blachodachówki i wymiana części obróbek) oraz remont elewacji kościoła (wykonanie tynków renowacyjnych i malowanie elewacji). Planowo prace powinny się odbyć w II i III kwartale 2015 roku.

4. Poszerzanie wiedzy na temat środowiska kulturowego gminy Koziencice oraz promowanie zabytków i walorów krajobrazu kulturowego.

Ważnym elementem realizowanego Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami jest zwiększenie wiedzy i świadomości społecznej mieszkańców gminy na temat wagi kultywowania tradycji kulturowych regionu. Zadanie to gmina realizuje przede wszystkim we współpracy ze swoimi jednostkami budżetowymi, jak również organizacjami pożytku publicznego. Nasi najwięksi sprzymierzeńcy to: Muzeum Regionalne w Koziencicach im. prof. Tomasza Mikockiego, Biblioteka Publiczna Gminy Koziencice im. ks. Franciszka Siarczyńskiego, Kozienski Dom Kultury im. Bogusława Klimczuka, placówki oświatowe oraz Towarzystwo Miłośników Ziemi Kozienskiej i Kozienskie Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznych.

W ramach corocznie ogłaszanych otwartych konkursów ofert w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego realizujemy szereg działań na rzecz popularyzacji dziedzictwa kulturowego Ziemi Kozienskiej, m.in.: konferencje, wystawy, konkursy oraz działania edukacyjne, wydawnicze i promocyjne gminy. W latach 2013-2014 wspieraliśmy i powierzaliśmy zadania (w oparciu o przytoczoną ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie) na łączną kwotę: 415 000,00 zł.

W roku 2013, w ramach ogłoszonego przez Burmistrza Gminy Koziencice zadania: „*Wspieranie działań w sferze ochrony dóbr kultury i promocji*

Urząd Miejski w Koziencicach

26-900 Koziencice, ul. Parkowa 5

Telefon: 0486117100, fax: 0486142048, Nip: 812-10-00-724, Regon: 000523749, Teryt:1407053

dziedzictwa kulturowego oraz edukacji społeczeństwa w sferze zachowania dziedzictwa kulturowego Gminy Koziencice”, zgodnie z zawartą w dniu 29 marca 2013 roku umową nr 4/K/2013 powierzono Towarzystwu Miłośników Ziemi Kozienskiej kontynuację i finalizację trójwymiarowej rekonstrukcji założenia pałacowo-parkowego w Koziencicach. Projekt pod nazwą „Rekonstrukcja pałacu w Koziencicach i przylegającej do niego oranżerii oraz pawilonu ogrodowego, wg stanu z początku XX wieku” rozpoczęty został w roku 2012, a jego efektem była wirtualnie zrekonstruowana główna bryła założenia - pałac wraz z łącznikiem i pobliską oranżerią. Działania proponowane na rok 2013 skupiały się na pozostałych elementach architektonicznych: obu skrzydłach (oficynach), centralnie zlokalizowanej fontannie, pobliskiej kolumnie upamiętniającej narodzony Zygmunta I Starego, wieży, ogrodzeniu wraz z bramą wjazdową i drogą dojazdową prowadzącą bezpośrednio do pałacu. Ideą prac rekonstrukcyjnych było kompletne i jak najwierniejsze wirtualne odtworzenie całego założenia pałacowego. Wygenerowany na podstawie archiwalnych zdjęć, planów oraz przekazów widok oraz analiza badań zostały przedstawione podczas sesji naukowej Instytutu Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego w dniu 4 grudnia 2013 roku, w sali konferencyjnej Urzędu Miejskiego w Koziencicach.

W ramach umowy opracowano również i wydano informator „Dziedzictwo kulturowe Gminy Koziencice”, na temat zabytków i obiektów posiadających wartość historyczną na terenie Gminy Koziencice. Bogata w treści publikacja, autorstwa Krzysztofa Zająca i Renaty Maj, została wydana w ilości 1000 egzemplarzy o atrakcyjnej szacie graficznej i stanowi świetne źródło informacji o Gminie Koziencice, jej rysie dziejowym i współczesnych walorach.

W tym samym roku, w ramach ogłoszonego przez Burmistrza Gminy zadania: „*Popularyzacja wiedzy o historii, tradycji i kulturze regionu poprzez organizowanie konferencji, sympozjów, konkursów i działalność wydawnicza*”, zgodnie z zawartą w dniu 17 kwietnia 2013 roku umową nr 10/K/2013 wsparto Towarzystwo Miłośników Ziemi Kozienskiej w realizacji prac wy-

Urząd Miejski w Koźienicach

26-900 Koźienice, ul. Parkowa 5

Telefon: 0486117100, fax: 0486142048, Nip: 812-10-00-724, Regon: 000523749, Teryt:1407053

dawniczych przy dwóch kolejnych (XXVII i XXVIII) zeszytach „Ziemi Koźienickiej” oraz przy druku publikacji na temat historii sądu i sądownictwa w Koźienicach w XIX i XX wieku. Działania te, zakończone sukcesem, przyczyniły się do wzrostu świadomości kulturowej u lokalnej społeczności, pogłębieniu wiedzy o historii, ludziach, wydarzeniach, miejscach i społecznościach będących częścią koźienickiego dziedzictwa. Wydrukowano łącznie 1300 egzemplarzy „Ziemi Koźienickiej” oraz 500 egzemplarzy „Historii sądu i sądownictwa w Koźienicach w XIX i XX w.”

W ramach tego samego zadania w roku 2014 Towarzystwo Miłośników Ziemi Koźienickiej, zgodnie z umową nr 1/K/2014 zawartą w dniu 7 kwietnia 2014 roku, wydało kolejny XXIX zeszyt „Ziemia Koźienicka”, w ilości 1000 egzemplarzy. Periodyk jak zawsze niósł ze sobą istotne dla regionu koźienickiego informacje, przyczyniając się w ten sposób do wzrostu wiedzy i samoświadomości lokalnego społeczeństwa.

Towarzystwo Miłośników Ziemi Koźienickiej realizowało również zadanie „*Wspieranie działań w sferze ochrony dóbr kultury i promocji dziedzictwa kulturowego oraz edukacji społeczeństwa w sferze zachowania dziedzictwa kulturowego Gminy Koźienice*”. Na podstawie umowy nr 2/K/2014 z dnia 7 kwietnia 2014 roku wybudowało pomnik (stełę) z tablicą z nazwiskami legionistów pochowanych na kwaterze Legionów Polskich cmentarza rzymskokatolickiego w Koźienicach – obiektu wpisanego do rejestru zabytków byłego województwa radomskiego, ob. teren woj. mazowieckiego, prawomocną decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Radomiu pod nr rej.: 464/A/91 dnia 5 listopada 1991 roku. Cmentarz grzebalny parafii rzymskokatolickiej w Koźienicach to jedyny cmentarz tego wyznania na terenie miejscowości. Założony został w I połowie XIX wieku, najstarszy nagrobek informuje o zgonie w 1854 roku. Na terenie cmentarza znajdują się nagrobki osób odgrywających znaczącą rolę w dziejach miejscowości i okolicy w wieku XIX i XX, niektóre o znaczących walorach estetycznych. Ponadto na cmentarzu znajduje się kwatery prawosławnych, legionistów polskich z I wojny światowej

Urząd Miejski w Koźienicach

26-900 Koźienice, ul. Parkowa 5

Telefon: 0486117100, fax: 0486142048, Nip: 812-10-00-724, Regon: 000523749, Teryt: 1407053

wej, żołnierzy polskich poległych we wrześniu 1939 roku oraz żołnierzy polskich poległych po roku 1945. Dzięki budowie pomnika osoby legionistów przestały być anonimowe.

Na tym samym cmentarzu w ramach ww. zadania odrestaurowano również zabytkowy pomnik na nagrobku zasłużonego dla Koźienic księdza Józefa Khauna – wieloletniego proboszcza parafii Koźienice, który miał wielki wkład w rozwój miasta.

Prace prowadzone były w porozumieniu i pod nadzorem Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Delegatura w Radomiu.

Zadanie „*Wspieranie działań w sferze ochrony dóbr kultury i promocji dziedzictwa kulturowego oraz edukacji społeczeństwa w sferze zachowania dziedzictwa kulturowego Gminy Koźienice*” było również wykonywane w roku 2014 przez Koźienickie Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznych. Zgodnie z umową nr 3/K/2014 z dnia 7 kwietnia 2014 roku organizacja podjęła się wydania unikalnego albumu ikonograficznego „Koźienice lat wojny i okupacji 1939 – 1945”. Opracowanie, wydane w ilości 1000 egzemplarzy, przybliży historię miasta i gminy w przełomowych dla regionu i kraju latach. Dzięki bogatemu materiałowi fotograficznemu doskonale spełnia funkcję poznawczą i edukacyjną, a połączenie starych i nowych zdjęć owocuje ciekawym, artystycznym efektem przenikania się czasów przeszłych i obecnych.

Wartość edukacyjna ww. projektów i odzew społeczny pozwala sądzić, iż w kolejnych latach będą nadal realizowane w ramach ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie następne zadania z zakresu ochrony kultury i dziedzictwa Ziemi Koźienickiej.

Urząd Miejski w Koźienicach

26-900 Koźienice, ul. Parkowa 5

Telefon: 0486117100, fax: 0486142048, Nip: 812-10-00-724, Regon: 000523749, Teryt:1407053

Zakończenie

Zadania priorytetowe Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Koźienice na lata 2011- 2014, związane z rewaloryzacją, konserwacją, remontem obiektów zabytkowych i ich otoczenia, podniesieniem walorów krajobrazowych, widokowych, rewaloryzacją historycznych założeń przestrzennych oraz rewitalizacją i lepszą dostępnością społeczną jednorodnych przestrzeni miejskich zostały zrealizowane lub znajdują się w znacznym stopniu zaawansowania.

Nadal są jednak działania, które w większości przypadków będą określone w nowym programie jako kolejne, konkretne zadania do wykonania w latach następnych, na miarę możliwości finansowych Gminy Koźienice.

Z up. BURMISTRZA
ZASTĘPCA BURMISTRZA
ds. Społecznych
M. Bebel
mgr Małgorzata Bebel

